

REK'AT

(الركعة)

Namazın
belirli unsurlardan oluşan
her bir bölümü.

Sözlükte "boyun eğmek, eğilmek" anlamındaki rükû' masdarından türeyen rek'at terim olarak namazın kıyam, kıraat, rükû ve iki secdeden ibaret her bir bölümünü ifade eder. Kur'an'da rek'at kelimesi geçmese de bu kökten türeyen kelimeler genellikle, ibadet amacıyla Allah'ın huzurunda eğilmeyi ya da Allah'a boyun eğmeyi anlatmakta (M. F. Abdülbâki, *el-Mu'cem*, "rk'a" md.), hadislerde ise rek'at terim anlamıyla, bu kökten türeyen kelimeler de sözlük mânalarıyla pek çok yerde geçmektedir (Wensinck, *el-Mu'cem*, "rk'a" md.). Namazın bölümlerini belirtmek için rek'at kelimesinin kullanılması aynı kökten gelen rükûnun bu konuda sağlıklı bir ölçüt olmasına dayandırılmıştır (Zemahşerî, s. 314). Buna göre bir namaz kaç rükûa sahipse o kadar rek'ata sahiptir. Hz. Peygamber'in, imama rükûda yetişen kişinin o rek'ata yetişmiş sayılacağına dair açıklaması da bu kanaati desteklemektedir (Ebû Dâvûd, "Şalât", 151, 152). Bir rek'atı oluşturan unsurlar kıyam, kıraat, rükû ve iki secdedir. Ayrıca ilk rek'atta iftitah tekbiri ve her iki rek'atın sonunda ka'de bulunmaktadır. Rükûsuz ve secdesiz kılındığından cenaze namazında rek'at söz konusu değildir.

Akşam ile vitir namazları dışında namazlar ikişer rek'atlık bölümler (şef') halinde kılınır. Hz. Âişe başlangıçta namazların ikişer rek'at olarak farz kılındığını açıklamıştır (*el-Muvaţta'*, "Kasrû's-şalât", 8). Şarkiyatçı E. Mittwoch, namazların ikişer rek'atlık bölümler halinde kılınmasında o dönemdeki yahudilerin etkili olduğunu ileri sürerse de (*DMİ*, XIV, 286) bu hususu her iki dinin aynı ilâhî kaynaktan beslenmesinin bir sonucu olarak görmek daha sağlıklı bir yaklaşımdır (*a.g.e.*, XIV, 305). Nitekim Kur'an, Hz. Mûsâ dahil önceki peygamberlerin namaz yükümlülüğünden söz ederek (*el-Mâide* 5/12; *Tâhâ* 20/14) vahyin kaynağının birliğine işaret etmiştir.

Günde beş vakit kılınan farz namazların rek'at sayısı konusunda bütün müslümanlar arasında icmâ bulunmaktadır. Buna göre sabah namazı iki, öğle, ikinci ve yatsı namazları dörder, akşam namazı üç rek'attır. Farzlarla beraber kılınan sünnetlere ilişkin rivayet farklılıklarından dolayı bunların

rek'at sayısı hakkında görüş ayrılığı vardır. Hanefiler'e göre müekked sünnet olarak sabah namazından önce iki, öğle namazından önce dört, öğle, akşam ve yatsı namazlarından sonra ikişer rek'at; gayri müekked sünnet olarak da ikinci ve yatsı namazlarından önce dörder rek'at kılınır. Yaygın uygulama bu yönde olmakla birlikte Hanefî kaynaklarında öğle namazından sonra dört, ikinci namazından önce iki veya dört, akşam namazından sonra altı, yatsı namazından önce iki veya dört, sonra da dört rek'at gayri müekked sünnet kılınabileceği kaydedilir. Şâfiî ve Hanbelî mezhepleri müekked ve gayri müekked sünnetler hususunda Hanefî mezhebine oldukça yakın görüşte olup aradaki farklar şöylece özetlenebilir: Öğle namazından önceki sünnet iki rek'attır; yatsıdan önce gayri müekked sünnet yoktur. Ayrıca Şâfiîler'e göre akşam namazından önce iki rek'at kılmak müstehaptır. Mâlikîler'e göre sabah namazından önce, öğle namazından önce ve sonra, ikinci namazından önce ve akşam namazından sonra rek'at sayısına bağlı olmaksızın sünnet kılınabilir.

Hanefî mezhebine göre vâcip, diğer mezheplere göre sünnet olan vitir namazının rek'at sayısı hususunda rivayetlerdeki farklılık sebebiyle mezhepler arasında görüş ayrılığı bulunmaktadır. Hanefiler'e göre vitir üç rek'at olup tek selâmla kılınır. Mâlikîler de ikinci ve üçüncü rek'atlarda selâm vermek üzere vitrin üç rek'at olduğu görüşündedir. Şâfiî ve Hanbelîler'e göre vitri bir rek'at kılmak câizdir. Bununla birlikte Şâfiîler'e göre son kılınan kısmın tek rek'at olması ve aralarının selâmla ayrılması şartıyla üç-on bir rek'at kılmak efdaldır. Hanbelîler'e göre de vitir namazını üç veya daha fazla rek'at kılmak efdal olup arada selâm vermeden kılmak da câizdir.

Cuma namazının farzının iki rek'at olduğunda ihtilâf yoktur; sünnetleri ise ihtilâfıdır. Hanefiler'e göre farzdan önce dört, farzdan sonra Ebû Hanîfe'ye göre dört, Ebû Yûsuf ve Muhammed'e göre dört ve iki rek'at olmak üzere altı rek'at sünnet kılınır. Şâfiîler'de farzdan önce iki rek'at tahiyetü'l-mescid namazı olup imam hutbeye başlamamışsa ayrıca bir miktar nâfile de kılınabilir; farzdan sonra ise iki rek'atta bir selâm vermek suretiyle dört rek'at sünnet kılınır. Hanbelîler'e göre farzdan önce tahiyetü'l-mescid dışında nâfile namaz olmayıp sonrasında ise iki, dört veya altı rek'at nâfile kılınabilir. Mâlikî mezhebine göre farzdan önce sünnet kılınmaz;

farzdan sonra belirli sayı ile sınırlamadan nâfile kılınmasında bir sakınca yoktur.

Bayram namazları bütün âlimlerin ittifakıyla iki rek'attır. Teravih namazının Hz. Peygamber tarafından sekiz rek'at kılındığı rivayet edilse de Hz. Ömer zamanında tesbit edilerek günümüze kadar gelen biçimiyle yirmi rek'at kılınması (*Tecrid Tercemesi*, IV, 70-97) dört mezhep imamının dahil olduğu büyük çoğunluğun görüşüdür. İbn Kâsım'dan gelen bir rivayete göre ise İmam Mâlik teravihin otuz altı rek'at kılınmasını tercih etmiştir (İbn Rüşd, I, 257-258).

Hadis kaynaklarındaki farklı rivayetler sebebiyle, özel bir zamanı veya adı bulunan diğer nâfile namazlar hakkında gerek meşruiyet gerek rek'at sayısı bakımından âlimler farklı görüşlere sahiptir. Ancak cumhur aralarında selâm vermek kaydıyla gece ve gündüz nâfilelerinin ikişer rek'at, Ebû Yûsuf ve Muhammed gece nâfilelerinin ikişer, gündüz nâfilelerinin dörder rek'at kılınmasını benimsemiş, Ebû Hanîfe ise genel olarak nâfilelerin dörder rek'at kılınmasını tercih etmiş, gece namazlarının selâm vermeden iki-sekiz rek'at kılınabileceğini belirtmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

- Lisânü'l-'Arab*, "rk'a" md.; *Müsned*, IV, 161; VI, 272; Buhârî, "Şalât", 1, "Mevâkîtü's-şalât", 29, "Teheccüd", 16; Müslim, "Mesâcid", 30, 161-165, "Şalâtü'l-müsâfirîn", 1, 2, 3, 125; Şâfiî, *el-Üm*, I, 68, 69, 99-122, 139-146, 179, 192, 197; Zemahşerî, *Esâsü'l-belâğa* (nşr. Resayel Naîm - Şevkî el-Maarî), Beyrut 1998, s. 314; Kâsânî, *Bedâ'î'* (nşr. Zekeriyâ Ali Yûsuf), Kahire, ts. (Matbaatü'l-âsime), I, 282-283, 312-333; II, 528-575, 683, 688-689, 700, 725, 739-741; İbn Rüşd, *Bidâyetü'l-müctehid*, I, 130-150, 214-224, 257-258; İbn Kudâme, *el-Muğnî* (Herrâs), I, 457-553; II, 123-131, 141, 150-151, 165-168, 311, 320, 364, 376; Abdullah b. Yûsuf ez-Zeylâi, *Naşbü'r-râye*, [baskı yeri yok] 1393/1973 (el-Mektebetü'l-İslâmiyye), II, 112-122, 137-140; *Tecrid Tercemesi*, IV, 70-97; Hatîb eş-Şirbînî, *el-İknâ' fi halli elfâzi Ebî Şüca'*, Kahire, ts. (Dârü İhyâi'l-kütübü'l-Arabiyye), I, 99-101, 110-120, 158-161; Şemseddin er-Remlî, *Nihâyetü'l-muhtâc*, Kahire 1386/1967, I, 449-540; II, 107-114, 126, 130, 385-387; Abdülganî b. Tâlib el-Meydânî, *el-Lübâb*, Beyrut 1980, I, 90-91; Sâlih el-Ezherî, *Cevâhirü'l-İktilâf*, [baskı yeri ve tarih yok] (Dârü İhyâi'l-kütübü'l-Arabiyye), I, 46-49, 73-75, 101-102; Cezîrî, *el-Mezâhibü'l-erba'a*, I, 206-239, 326-329, 335-342, 346-348, 375, 385-386; Zafer Ahmed et-Tehânevî, *İ'lâ'ü's-sünen*, Karâçi, ts., VII, 57-60; Vehbe ez-Zühaylî, *el-Fıkhü'l-İslâmî ve edilletüh*, Dimaşk 1405/1985, I, 623-631, 820-822; II, 39-86, 271, 364, 370; A. J. Wensinck, "eş-Şalât", *DMİ*, XIV, 286; Ermin el-Hûfî, "eş-Şalât", *a.e.*, XIV, 305; G. Monnot, "eş-Şalât", *EI²* (İng.), VIII, 925.

